

De Prijs van Gelijkheid

Oratie Bas Jacobs

bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar
aan de Faculteit der Economische Wetenschappen
vanwege de Vereniging Trustfonds EUR
met de leeropdracht Openbare Financiën en Economisch Beleid

26 mei, 2008

De afruil tussen doelmatigheid en rechtvaardigheid

- Lekke emmer van Okun
- Bij kosten van herverdeling gaat het om efficiëntieverlies, niet om uitvoeringskosten
- Gedragsreacties bepalen welvaartsverlies
- Kostenkant van de maatschappelijke kosten-batenanalyse van gelijkheid staat centraal

Deze rede

- 1 Hoe hoog is de prijs van gelijkheid?
- 2 Hoe moet de overheid de kosten van herverdeling minimaliseren?
- 3 Kan de prijs van gelijkheid dalen door doelmatiger te delen?

De prijs van gelijkheid

- Prijs van gelijkheid is het dood gewicht van herverdeling
- Vergelijk welvaart met overheidsingrijpen met welvaart zonder overheidsingrijpen
- Proportionele belasting: vlak tarief + inkomensoverdrachten
- Arbeidsaanbodbeslissing verstoord door belasting
- Immobiel kapitaal
- Niet-competitieve arbeidsmarkt
- Elasticiteit (incl. andere gedragsreacties): 0,5 - 0,7
- Effectief marginaal tarief: 45%
- Prijs van gelijkheid: 50-65 eurocent

Principes voor doelmatig delen

- 1 Alle herverdeling gaat in beginsel via de inkomstenbelasting op arbeid
- 2 Indirecte instrumenten alleen gebruiken of om de wig op arbeid te verkleinen of om extra inkomen te herverdelen
- 3 Géén herverdeling via beïnvloeding/sturing marktprijzen voor herverdeling: 'inkomenssteun' beter dan 'prijssteun'

Einstein: 'The hardest thing to understand in the world is the income tax'

Theorem 2. *If preferences satisfy assumption (B) and (u_n, x_n, y_n) arise from optimum income taxation, then*

(i) $z_n = ny_n$ is a non-decreasing function of n ;

$$(ii) \quad u_n = u_0 - \int_0^n [y_m u_2(x_m, y_m)/m] dm \quad (n \geq 0); \quad \dots(32)$$

(iii) *at all points of increase of z_n (i.e., where $z_n > z_{n'}$ for all $n' < n$, or $z_n < z_{n'}$ for all $n' > n$)*

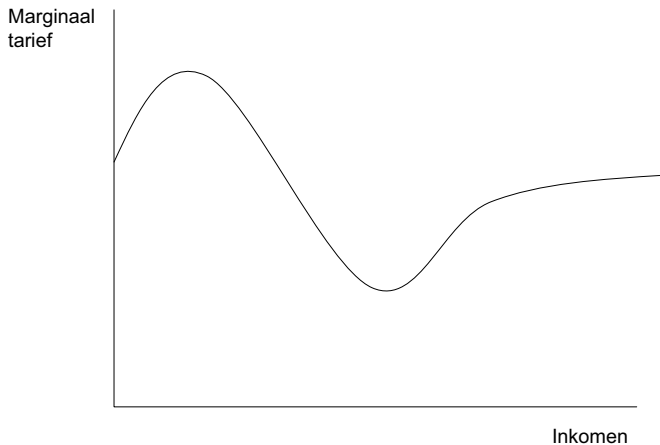
$$A_n \equiv [w + u_2^{(n)}/nu_1^{(n)}]f(n) - \frac{\psi_y}{n^2} \int_n^\infty \left[\frac{1}{u_1^{(m)}} - \lambda G'(u_m) \right] T_{nm} f(m) dm = 0, \quad \dots(33)$$

where superscripts “(n)”, etc. indicate that the function is evaluated at n -man (etc.)'s utility-maximizing choice, and

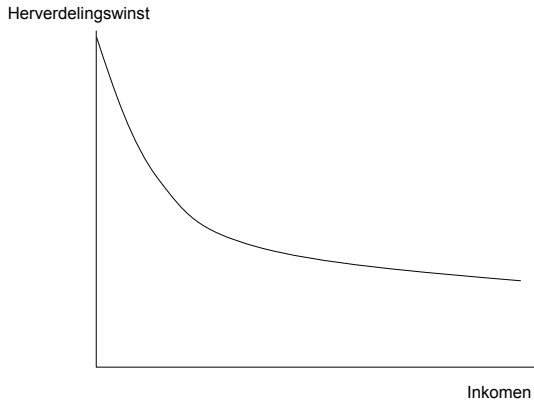
$$\psi_y = -u_2^{(n)} - y_n u_{22}^{(n)} + y_n u_2^{(n)} u_{12}^{(n)}/u_1^{(n)}, \quad \dots(34)$$

$$T_{nm} = \exp \left[- \int_n^m y_{m'} u_{12}(x_{m'}, y_{m'})/u_1(x_{m'}, y_{m'}) \cdot dm' \right]; \quad \dots(35)$$

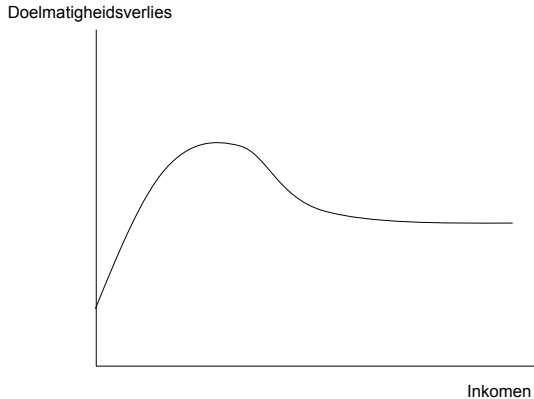
Optimale niet-lineaire tarieven

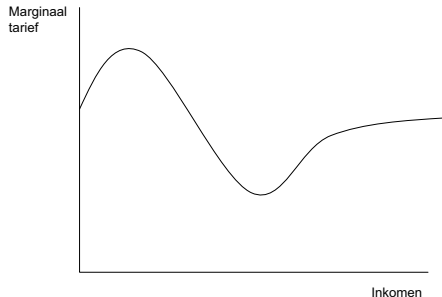
Herverdelingswinst

Doelmatigheidsverlies

Optimale niet-lineaire tarieven

- Lekke emmer van Okun veel lekker met vlaktaks
- Vlaktaks geen voorwaarde voor versimpeling belastingen en schrappen aftrekposten

Optimale toptarieven

- Pareto-verdeling van inkomen met Pareto-parameter 3,3-3,8
- Ongecompenseerde loonelasticiteit arbeidsaanbod 0,2
- Sociale doelstelling: 'soak the rich'
- Optimale effectieve toptarieven:
 - bij gecompenseerde elasticiteit 0,4: 42-50%
 - bij gecompenseerde elasticiteit 0,6: 33-42%
- Toptarieven lager bij positief welvaartsgewicht hoge inkomens

Minimumloon

- Marktprijzen vast: laagst betaalden uit de markt geprezen
- Onderkant arbeidsmarkt betaalt voor minimumloon met werkloosheid
- Beter: lager minimumloon combineren met lagere belastingen onderkant

Belastingen op kapitaalinkomen

- Geen belasting op kapitaalinkomen:
 - verstoringen belastingen groeien exponentieel
 - volledige afwenteling op arbeid
- Wel kapitaalinkomen belasten om efficiencyredenen:
 - vrije tijd en consumptie later in leven zijn complementair
 - arbeidsbelasting verstoort investeringen in menselijk kapitaal
 - kapitaal- en verzekeringsmarkten falen
- Daarnaast belasting op kapitaalinkomen voor herverdeling:
 - ongelijkheid neemt toe over levenscyclus
 - rendement op kapitaalinkomen correleert met verdientalent
- Optimale belasting op kapitaalinkomen: 30-50%

Beperk fiscale subsidies eigen huis en pensioen

- Eigen huis en pensioen behandelen als kapitaalinkomen
- Tariefverlaging arbeid mogelijk van circa 10 procentpunten
- Prijs van gelijkheid daalt naar circa 35 eurocent
- Welvaartswinst: circa 2,5 procent BBP

Robert Lucas (1990, p.314)

“It is about twice the welfare gain that I have elsewhere estimated that would result from eliminating a 10 percent inflation, and something like 20 times the gain from eliminating post-war sized business fluctuations. It is about 10 times the gain Arnold Harberger (1954) once estimated from eliminating all product-market monopolies in the U.S.”

Aanbodvriendelijk sociaal beleid

- 'Rechtse' aanbodeconomen: lagere belastingen (Reagan en Thatcher)
- 'Linkse' aanbodeconomen: minimaliseer de economische schade van herverdeling
- Veel beleid noch doelmatig, noch rechtvaardig

Dankwoord en boekuitreiking